

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 7

*Матеріали VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Державне управління та місцеве самоврядування в Україні
в контексті європейської інтеграції”,
м. Київ, МАУП, 17 листопада 2011 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2012

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 11 від 21.12.11)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 7: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Державне управління та місцеве самоврядування в Україні в контексті
європейської інтеграції”, м. Київ, 17 листоп. 2011 р. / редкол.: А. М. Подо-
ляка (голова) [та ін.]. — 2012. — 382 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної
конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становлен-
ню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у
різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів
і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і су-
спільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління
персоналом (МАУП), 2012

© ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2012

Курчина Т. О.

Державне управління забезпеченням
інформаційної безпеки:
організаційно-правовий аспект 248

Левандовська Н. М.

Удосконалення методів планування
виробництва та реалізації продукції
на підприємстві 252

Маяцька О. Ю.

Соціально-психологічна взаємодія
студента і студентської групи
в аспекті формування стандартів
спільної поведінки 255

Медвідь М. Ф., Ольховик А. А.

Соціальна політика в Україні:
теорія і практика 262

Носуля О. П.

Необхідність упровадження засад
світового досвіду з проблем
організованої злочинності
та корупції в Україні 267

Пилипишин С. С.

Управління фінансами фізичних осіб .. 274

Проценко І. О.

Державний вимір освітньої
парадигми 277

Радзімовська С. Ф.

Європейська інтеграція та суверенітет
національних держав 283

Січкарь О. М.

Аналіз економічного потенціалу
підприємства 286

Стогний Е. М., Крещ А. М.

Трансформація природної
и политической ренти 290

Тимошин Ю. В.

Методологія аналізу державного
управління в класичних і сучасних
державно-правових дослідженнях 293

Третяк О. Л.

Служба безпеки України в системі
державного управління України 300

Чайковська Л. В., Сацевіч В. О.

Міжнародно-правова та економічна
парадигма сучасного ринку
паливно-енергетичних ресурсів 304

Бабак А. К.

Політичний режим та механізм
державного управління в Україні 308

Бурла С. С.

Підвищення соціального захисту
державних службовців як умова
забезпечення їх діяльності 312

Вахній О. В.

Основні напрями державного
регулювання суспільної моралі
в Україні 315

Гулай Л. А.

Гендерний аспект проблеми насильства
над жінками в сім'ях 319

Дубова О. О.

Реформування системи місцевого
самоврядування в умовах
євроінтеграції України 321

Сірик А. О.

Становлення правової держави
в Україні 324

Сурженко М.

Проблеми розподілу владних
повноважень в Україні
в умовах євроінтеграції 327

Черненко Ю. С.

Роль спадщини Іммануїла Канта
для становлення сучасної
української держави 330

Алжум Майсара

Інформаційна діяльність
у сфері державного управління 335

Бушин О. О.

Політична освіта в Україні
в сучасних умовах 338

Костенко А. Ю.

Регіональна політика
в Україні 340

Содель Ю. В.

Виконавча влада і місцеве
самоврядування в умовах становлення
правової держави в Україні 343

Медвідь Ф. М., Кулявець А. В.

Формування владної еліти
в Україні: питання теорії
і практики 346

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ТА ЕКОНОМІЧНА ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО РИНКУ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ

Становлення і розвиток української державності, вип. 7, с. 304–307

Ланцюжок енергетичного бізнесу складається з трьох основних сегментів — виробництво, транспортування, переробка і збут енергетичних ресурсів. У нафтогазовій галузі цими сегментами є розвідка і видобуток (upstream), транспортування сировинних ресурсів (midstream), а також переробка, оптовий та роздрібний продаж кінцевих продуктів (downstream). Діяльність тільки найбільших компаній охоплює два або три сегменти ланцюжка, але багато хто спеціалізується в основному на одному з них з огляду на значний рівень конкуренції у кожному ланцюжку енергобізнесу.

У сировинній галузі формують такі моделі ринків, при яких зниження споживчих цін можна домогтися лише за рахунок підвищення обсягів виробництва і зниження витрат. Особливо це стосується нафтової, газової та енергетичної галузей ПЕК. Великі витрати на науково-дослідні роботи вимагають вибрати стратегії концентрації, тобто злиття, укрупнення та створення альянсів. Перегрупування найбільших ринкових акторів і переділ сфер впливу між ними спричиняє посилення міжнародних

потоків капіталів, особливо у сфері прямих зарубіжних інвестицій, серед яких починає переважати приватний капітал, який, у свою чергу, стимулює процеси глобалізації та лібералізації. У процесі об'єднання фірм в глобальну економіку впливають особливі політичні інтереси такого важливого нового і водночас старого інституту, як держава, яка безпосередньо впливає на економічну конкуренцію національних фірм та компаній, які розташовані на її території.

Лібералізація економіки є важливим процесом, який відбувається як на національному, так і на міжнародному (локальному, регіональному, глобальному) рівнях. Суть цієї економічної практики полягає у стимулюванні ринкових (конкурентних) відносин засобом денаціоналізації ПЕК, дерегулювання економіки, тобто в скороченні прямого й опосередкованого державного втручання в економічне життя.

Перші успішні результати реформування привели до зростання економічної ефективності енергетичної галузі у бізнес-середовищі генеруючих компаній, зниження тарифів, підвищення інвестиційної привабли-

вості компаній і припливу інвестиційних ресурсів. Базовим підходом до лібералізації в енергетиці та газовій промисловості є визнання таких бізнес-процесів, як транспортування і розподіл енергоносіїв природними монополіями, а виробництво і постачання — потенційно конкурентними сферами. Крім того, лібералізація передбачає виконання ряду вимог, а саме: вільний доступ до об'єктів транспортування і розподілу для компаній, зайнятих виробництвом і постачанням енергоресурсів; рівноправний доступ до ринків новим компаніям; можливість вибору постачальника; можливість укладання контрактів на гуртовому ринку між виробниками, постачальниками і споживачами з оплатою послуг; поділ сфер діяльності (монополіст, контролюючий транспортування повинен відмовитися від бізнесу у сферах виробництва і постачання). Саме такі процеси спостерігаються в енергетиці Західної Європи в контексті лібералізації ринків з певними варіантами розвитку. Так, відкритість ринку газу серед європейських країн досягла у 2000 р.: 90–100 % — у ФРН, Великобританії, Італії, Фінляндії; 50 % і більше — у Австрії, Бельгії, Ірландії, Іспанії; 45 % — у Швеції і Нідерландах; 30 % — у Данії; 20 % — у Франції. Аналогічно — відкритість ринку електроенергії: 100 % — у ФРН, Великобританії, Швеції, Фінляндії; 90 % — у Данії; 54 % — в Іспанії; 30–40 % — в інших країнах ОЕСР. Розглядаючи проблеми ефективності реформ, аналітики звертають увагу на те, що рівень лібералізації і поділ сфер діяльності в електроенергетиці ще не досяг оптимального

рівня і дискурс про майбутнє носить невизначений характер. Висновки по газовій галузі переважно є попередніми і розгортання конкуренції у газовій галузі, як і у випадку з електроенергетикою, пов'язується зі зниженням цін і підвищенням якості послуг передусім для промислового споживача. Саме такі тенденції проявилися у двох великих газодобувних країнах — США й Канаді, де успішно здійснили процедуру підвищення конкуренції у газовидобутку. Цьому сприяли такі особливості, як врегульований розподіл видобутку по території, більше число незалежних газовидобувних (1000 — у Канаді, 8000 — у США); наявність газосховищ достатньої ємності.

Великобританія й Аргентина зіштовхнулися з рядом проблем при розвитку конкурентного середовища в галузі. Досвід США, Великобританії й Аргентини свідчить про складності у забезпеченні недискримінаційного доступу до трубопроводів в умовах відсутності розділення функцій.

Практика свідчить, що дерегулювання енергетичного ринку проходить поетапно. Спочатку доступ по вільним цінам і новим типам контрактів отримують тільки великі споживачі, здатні забезпечити максимальний рівень задоволення попиту. Більшість дрібних споживачів, у тому числі й домашні господарства, проявляючи не менший інтерес до ринків, теж розробляють стратегії виходу на ці ринки і послідовно створюють істотний сегмент попиту. Ці процеси можуть бути проаналізовані на прикладі бізнес-процесів ринку приватних збережень, де для обслу-

говування дрібних інвесторів створюються взаємні фонди та інші форми колективного інвестування. Саме таку функцію на ринку електроенергії виконує агрегатор.

Агрегатори виступають професійними посередниками, які збирають дрібних споживачів в пули і виступають від їх імені на дерегульованих гуртових ринках. У ролі агрегаторів можуть виступати спеціалізовані збутові компанії, місцеві мережеві компанії, чи кооперативи, створені самими споживачами. Асиметрія інформації між продавцями і покупцями енергії, неможливість для непрофесіонала зібрати й проаналізувати весь обсяг інформації про ринки в масштабах регіону, обмеження у доступі до інфраструктури торгівлі — все сприяло виходу на ринок класичного типу посередника — енергетичних брокерів.

Брокери є професійними посередниками і представляють на ринку специфічні інтереси споживачів чи виробників енергії у доступі до торговельної мережі, у переговорах з новим типом учасників енергетичного ринку — енергетичними дилерами, чи маркетерами (power marketers). Брокери дають клієнту весь обсяг інформації по маркетинговому інструментарію ринку енергетики: товар, ціна, комунікація, а також аналітичні дослідження ринку ПЕР. Однак брокери не беруть участі у контрактах своїм капіталом і не перерозподіляють ризики між учасниками ринку. Найбільшу увагу регулюючі органи нині приділяють енергетичним дилерам. Компанії вкладають свої кошти у формування портфелів енергопродуктів для перепродажу.

Такі фірми мають свій вплив на ринок. Як правило, вони не обмежуються діяльністю у певному регіоні, а розвивають свої бізнес-операції на глобальній основі, тобто всюди, де лібералізація ринків досягла бажаного рівня.

До енергетичних дилерів (маркетерів) відносять таких учасників ринку, які підписують і відповідають по енергетичним угодам своїми коштами на організованих чи позабіржових ринках, а також надають послуги з управління позиціями і ризиками для споживачів та виробників енергії. Дилери приймають на себе ринкові ризики, чи перепродають їх клієнтам чи контрагентам. Нині великі енергетичні дилери будують трейдинговий бізнес на основі власних енергетичних активів і в процесі виходу на нові ринки скупували місцеві компанії. Як і на традиційних ринках, першими на енергетичний ринок у процесі лібералізації в умовах вільного доступу до ринків ПЕР, ринкового механізму ціноутворення виходять основні учасники — споживачі й виробники, що спричинено їх інтересами в закупівлі енергії обумовленої якості й ціни. Оскільки волатильність цін на вільному ринку є значною, то діяльність фірм, які звикли до роботи на ринках врегульованих державою дещо ускладнюється. Лібералізовані ринки змушують їх працювати на умовах формування попиту з хеджуванням ризиків. Тобто, споживачі й виробники енергопродуктів шукають можливість на певний проміжок часу застрахуватися від ризиків коливань цін не тільки з допомогою довгострокових прямих контрактів, а й фінансових

інструментів. До хеджерів належать ті самі споживачі й виробники, які виходять на ринок уже не тільки з метою продажу чи купівлі товару, а й для бізнесу у сфері страхування, для обслуговування інших підприємств у випадку розвитку подій за небажаним сценарієм.